

Vergaderjaar 2020–2021

22 054

Wapenexportbeleid

Nr. 343

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 juli 2021

Naar aanleiding van de u eerder aangeboden «Notitie over meer openbaarheid met betrekking tot de rapportage over de uitvoer van militaire goederen» van 27 februari 1998 (Kamerstuk 22 054, nr. 30), doet het kabinet u hierbij een rapport toekomen over het Nederlandse exportcontrolebeleid in 2020¹. In dit rapport, dat ook als Engelstalige publicatie zal verschijnen, wordt onder meer ingegaan op de instrumenten, procedures en uitgangspunten van het Nederlandse exportcontrolebeleid. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het karakter van de Nederlandse defensie- en veiligheidsgerelateerde industrie en aan een aantal internationale ontwikkelingen op het terrein van exportcontrole. Voorts wordt ingegaan op de aard en omvang van de in 2020 afgegeven uitvoervergunningen.

Wijzigingen in de rapportage

Nederland streeft op het gebied van exportcontrole naar zo groot mogelijke transparantie. Nederland loopt hier ook internationaal voorop. Zo staat Nederland in de *The Small Arms Trade Transparency Barometer 2020* samen met Duitsland op een gedeelde tweede plek na Zwitserland.² Desondanks blijven we zoeken naar mogelijkheden om meer transparantie te bieden. Daarom is het rapport dit jaar op een aantal punten inhoudelijk herzien:

- Zo geeft het rapport – naast de ontwikkelingen ten aanzien van de exportcontrole van militaire goederen – uitgebreide informatie over de exportcontrole van goederen van tweërlei gebruik (*dual-use*) en exportcontrole ten aanzien van goederen die voor foltering kunnen worden gebruikt.
- Daarnaast is een rapportage toegevoegd over tussenhandeldiensten voor militaire goederen.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/S-Trade-Update/SAS-Trade-Update-2020.pdf>.

- Het rapport geeft meer informatie over het gebruik van algemene vergunningen voor de overdracht en doorvoer van militaire goederen.
- De categorisatie van de data over afgegeven vergunningen voor militaire goederen sluit nu aan bij de EU-categorieën uit de gemeenschappelijke EU-lijst Militaire Goederen³ om de cijfers beter internationaal vergelijkbaar te maken.
- Ten aanzien van de afgewezen aanvragen is expliciet aangegeven of deze mede zijn afgewezen op basis van nationaal beleid zoals de geldende *presumption of denial* voor landen betrokken bij het conflict in Jemen. Ook is er meer detail gegeven over de afgewezen aanvragen, door de omvang van de afgewezen aanvragen (het aantal stuks) te rapporteren. Het openbare overzicht van afgewezen vergunningaanvragen wordt met ingang van dit jaar ook doorlopend bijgewerkt in plaats van een keer per jaar, om meer actuele informatie over de afgewezen vergunningen te kunnen geven.⁴
- Het overzicht van de correspondentie met de Tweede Kamer over exportcontrole is verwijderd uit de rapportage om de rapportagedruk te verlichten en omdat deze informatie reeds openbaar beschikbaar is via de site van de Tweede Kamer.⁵

Uiteraard staan wij graag open voor nadere suggesties om de rapportage nog inzichtelijker en completer te maken.

Toezeggingen

In het jaarrapport wordt gestand gedaan aan de toezegging uit het Schriftelijk Overleg van 3 november 2020 (Kamerstuk 22 054, nr. 334), om meer informatie te geven over hoe Nederland in het wapenexportbeleid rekening houdt met *gender-based violence* (zie hoofdstuk 8). Dit past bij de aanpak van Nederland zoals omschreven in het vierde nationale actieplan over *Women, Peace and Security* van 15 december 2020 waarin de implementatie van artikel 7.4 van het Wapenhandelverdrag expliciet is opgenomen als subdoel in het streven naar een verwezenlijking van de *Women, Peace and Security (WPS)-agenda*.

Naar aanleiding van eerdere Kamervragen is ook de Nederlandse inzet op een gemeenschappelijke EU-aanpak ten aanzien van wapenexportbeleid in de Raad voor Buitenlandse Zaken uitgelicht (zie hoofdstuk 7).

Naar verwachting zullen per 2022 het ICT-systeem en de interne werkprocessen van de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer zijn aangepast, zodat tijdens het behandelingsproces van de vergunningaanvraag de eindgebruiker kan worden geregistreerd. De vereiste aanpassing van het ICT-systeem duurt langer dan oorspronkelijk voorzien, maar de functionaliteit voor de registratie van de eindgebruikers zal worden opgenomen in een nieuw systeem. Hiermee zal de toezegging uit het AO Wapenexportbeleid van 25 oktober 2016 gestand worden gedaan om in de maandrapportages uitvoer militaire goederen en *dual-use* goederen ook te rapporteren over de eindgebruikers van deze goederen.

Aankomende beleidswijzigingen

Graag informeer ik u ook nader over een tweetal wijzigingen in het beleid die op korte termijn zullen worden doorgevoerd.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52020XG0313%2807%29&from=EN>.

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/exportcontrole-strategische-goederen/documenten/rapporten/2019/03/04/historisch-overzicht-afgewezen-aanvragen-voor-militaire-goederen>.

⁵ https://www.tweedekamer.nl/zoeken?search_str=wapenexport&fromdate=01-01-2020&todate=31-12-2020.

Herziening dual-use verordening

Op 10 mei 2021 ging de Europese Raad formeel akkoord met de nieuwe EU verordening voor de export van *dual-use* goederen. Op 11 juni is de herziene tekst van de -verordening gepubliceerd in het publicatieblad van de EU.

De vernieuwde exportregels brengen de bestaande EU-verordening uit 2009 in lijn met de nieuwste ontwikkelingen. Dit zijn de belangrijkste veranderingen:

- **Cybersurveillance-technologie**
Cybersurveillance-technologie is voor het eerst expliciet genoemd in de exportregels. Dit betreft bijvoorbeeld technologie die gezichtsherkenning mogelijk maakt. De EU-verordening biedt overheden de mogelijkheid om op deze technologie exportcontrole uit te voeren. Bijvoorbeeld als het risico bestaat dat handelspartners de technologie gebruiken om mensenrechten te schenden.
- **Nieuwe vergunningseisen**
Om bepaalde uitvoervergunningen te krijgen, zijn bedrijven verplicht om een eindgebruikersverklaring aan te leveren. Ook moeten zij verplicht een intern compliance-programma (ICP) uitvoeren. Dit brengt de Nederlandse regels in lijn met de rest van de EU.
- **Transacties met minder risico eenvoudiger**
Voor bedrijven wordt het makkelijker om transacties te doen die weinig risico opleveren. Bedrijven kunnen hiervoor gebruik maken van twee nieuwe uniale algemene uitvoervergunningen (UAV; dwz in het kader van de Europese Unie tot stand gekomen vergunningen):
 - EU007: voor bedrijfsinterne export van programmatuur en technologie
 - EU008: voor de export van bepaalde cryptogoederenOok krijgen EU-lidstaten de mogelijkheid om de looptijd van bepaalde vergunningen te verlengen. Dan hoeven exporteurs minder vaak een nieuwe vergunning aan te vragen.
- **Meer samenwerking en informatie-uitwisseling EU-landen**
De EU-lidstaten gaan meer samenwerken en informatie uitwisselen op het gebied van exportcontrole. Ook zijn zij verplicht meer te rapporteren aan de EU-Commissie. Er komt een handhaver op Europees niveau die de samenwerking tussen de lidstaten coördineert en toeziet op de naleving van de exportregels.
- **Technische bijstand wordt expliciet omschreven in de hoofdtekst van Verordening en krijgt zijn eigen artikel.**

Met de publicatie van de herziene verordening is ook de 90-dagen implementatietermijn gestart. Op 9 september 2021 treedt de verordening in werking. Een EU-verordening heeft directe juridische werking voor alle EU-burgers en lidstaten. Voor nationale implementatie is aanpassing van het Besluit Strategische Goederen (Bsg) en de Wet Strategische Diensten (Wsd) noodzakelijk. Na de zomer zal ik u hierover middels een brief in meer detail informeren.

Raadsbesluit Gemeenschappelijke aanpak eindgebruikerscertificaten handvuurwapens, lichte wapens en munitie daarvan

Op 15 januari 2021 is het Raadsbesluit (GBVB 2021/38) aangenomen, dat een gemeenschappelijke aanpak vaststelt met betrekking tot de elementen van eindgebruikerscertificaten voor de uitvoer van handvuurwapens en lichte wapens en munitie daarvoor. Dit besluit schrijft een aantal vaste elementen voor waaraan een eindgebruikerscertificaat moet voldoen voor export vanuit de Europese Unie. Het doel van het besluit is een meer geharmoniseerde en doeltreffende eindgebruikerscontrole in de Europese

Unie, om het risico van ongewenste omleiding van handvuurwapens, lichte wapens en munitie daarvoor tot een minimum te beperken. Het Raadsbesluit treedt op 31 december 2021 in werking. Voor Nederland zal er naar verwachting niet veel veranderen omdat de bestaande praktijk al aansluit bij de benadering in het Raadsbesluit. Wel zal er in de startfase van het nieuwe Raadsbesluit extra controle worden uitgevoerd op de volledigheid van de eindgebruikerscertificaten voor deze goederen. Er zal voorafgaand aan de inwerkingtreding nadere informatie worden verstrekt aan betrokken bedrijven.

Technische briefing nieuwe Kamercommissie

Graag doe ik uw Kamer – met het oog op de nieuwe samenstelling van de Vaste commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking – ten slotte het aanbod om u via een technische briefing te informeren over het exportcontrolebeleid voorafgaand aan het nog te plannen Commissie-debat over het jaarrapport exportcontrolebeleid 2020.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A.M. Kaag